

РЕЦЕНЗИЈА ЗБОРНИКА *САВРЕМЕНА ФИЛОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА МЛАДИХ
ИСТРАЖИВАЧА IV*

(ур. мср Милица Ђорђевић и мср Христина Аксентијевић, Ниш: Филозофски факултет,
2026)

О зборнику радова *Савремена филолошка проучавања младих истраживача IV* (2026) можемо говорити као о изузетно значајном остварењу у области савремених филолошких истраживања, који читаоцима доноси разноврсне и научно засноване прилоге у чијим основама леже актуелни и озбиљни приступи анализи језика и књижевности. Ова публикација плод је рада *Центра за савремена филолошка проучавања* при Филозофском факултету Универзитета у Нишу, те сведочи како о ангажовању и посвећеностим свих чланова у борби за популарисањем филолошких вредности у науци тако и о промовисању младих истраживача и њиховом активнијем укључивању у научни живот. Радови аутора из различитих академских средина сведоче о темељном и посвећеном приступу сложеним филолошким темама, при чему се успешно повезују теоријски оквири и конкретне анализе језичких и књижевних појава. Посебна вредност зборника огледа се у тематској и језичкој разуђености, као и у доследној примени високих научних критеријума, што доприноси продубљивању разумевања како класичних тако и савремених питања у области лингвистике и науке о књижевности.

Публикација обухвата деветнаест (19) научних радова из области филологије који се баве актуелним језичким и књижевним темама. Публикација започиње радом Марије Шуњеварић под називом *Употреба придевских германизма у савременом српском језику – корпусни приступ* у коме аутор испитује како се придевски германизми користе у савременом српском језику, у којој мери су подударни у облику и значењу са придевима из немачког језика и колико су фреквентни. Примењујући квалитативни и квантитативни приступ у анализи, аутор закључује да придевски германизми у савременом српском језику показују различит степен формалне и семантичке прилагођености: квантитативна анализа пружа увид у чињеницу да се мали број придева користи у већој мери, док су њихови еквиваленти заступљенији у језику. Наредни прилог у зборнику потписује Радмила Костић (*Семиотички осврт на симболику халата у делу Обломов И. А. Гончарова*). Фокусна тачка овог рада била је утврдити како халат, као знак, приказује унутрашњи свет Обломова, али и како се овај одевни предмет уклапа у друштвене контексте, као и како је и да ли повезан са другим ликовима у роману и њиховим односима са Обломовом. Анализа текста показује да је симболика описиваног предмета дубока и испреплетана: представља Обломовљев однос ка спољашњем свету, али је истовремено и одраз његовог унутрашњег света. Овај предмет може предствљати и и Русију, која се увек налазила између Истока и Запада, традиције и модернизације. У наставку зборника читамо прилог под називом *Слагање рода именица са осталим врстама речи у српском и*

немачком језику, аутора Татјане Лепојевић Грујић: коришћењем интерлингвалних метода контрастивне анализе, у раду се најпре детаљно анализира граматичка категорија рода именица у српском и немачком језику, при чему се српски узима као полазни, а немачки као циљни језик, а потом се истичу како сличности између ова два језика тако и кључне разлике које се јављају у слагању рода именица са осталим врстама речи. Овај рад може бити од значаја и користи за наставу и учење немачког језика као страног, јер идентификовање сличности и разлика може помоћи у развоју сврсисходних метода подучавања, унапређењу граматичке компетенције ученика и превазилажењу честих језичких интерференција.

Наредни прилог (*UN SREBRENICA RESOLUTION SPEECH IN CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS / ГОВОР О РЕЗОЛУЦИЈИ О СРЕБРЕНИЦИ ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УН У КРИТИЧКОЈ АНАЛИЗИ ДИСКУРСА*) долази на немачком језику, а плод је рада неколико аутора – Јелене Батовић, Дуње Гајић и Уроша Јовановића. У раду се анализира говор председника Републике Србије одржан у Генералној скупштини Уједињених нација током седнице од 23. маја 2024, посвећене Резолуцији о Сребреници. Полазећи од теоријског и сеопштег оквира критичке анализе дискурса, истраживање разматра председников дискурс уз помоћ прагматичких средстава — различитих типова пресупозиција и импликатура — и указује на специфичне лексичке одабירה и начине реферисања. Анализа показује да стратегије дискурса употребљене у говору настоје да Србију истовремено представе и као жртву предметне резолуције и као одлучног браниоца свог угледа и међународних права. Веома значајан и методолошки утемељен јесте прилог чији је аутор Георги Димитријев – *Предметна сликовитост и песнички превод (Еуђенио Монтале – Атанас Далчев)*. Овај чланак разматра улогу предметне сликовитости у поезији Еуђенија Монталеа и Атанаса Далчева, са посебним фокусом на бугарски превод песме *Merigiare pallido e assorto*, који је начинио Далчев. Компаративна анализа открива различите концепције предмета – код Монталеа он функционише као „објективни корелат” са недореченим значењем, док је код Далчева предмет нема и непроменљива емблема људске пролазности и изолације. Овај рад доприноси ширем интеркултурном дијалогу између бугарске и италијанске модерне поезије приказујући превод као филозофски чин интерпретације. Прилог *Суфикс -етина у творби пејоратива и аугментатива у српском језику: корпусни приступ*, плод је рада аутора Теодоре Вучковић. Грађа за спроведено истраживање је ексцерпирана из *Речника српског језика* (РСЈ, 2011) Матице српске и *Обратног речника српског језика* Мирослава Николића: циљ овог истраживања је да се корпусном методом утврди да ли је истовремено присуство аугментативне и пејоративне компоненте значења нужно или не. Резултати показују да неке лексеме, попут оних чије су мотивне речи оружје, као и група која означава простор, теже аугментативности, док изведенице са мотивним речима које значе људско биће теже пејоративности.

Аутор Тамара Арсић потписује прилог под називом *Фразеолошки изазови у превођењу Чеховљеве драме Ујка Вања на српски језик: анализа обухвата три превода ове*

драме – преводе Зорке Велимировић, Кирила Тарановског и Јосипа Бадалића, а тежиште је на идентификацији фразеолошких јединица у оригиналном тексту, анализи метода њиховог превођења и компарацији преводилачких решења у различитим верзијама текста. Резултати показују да су да су преводиоци најчешће преводили фразеолошки материјал фразеолошким еквивалентима, затим аналозима, а ређе описним преводом, калкирањем и лексемом. Истраживање може бити од користи преводиоцима и свим проучаваоцима језика, пружајући им конкретне смернице за превођење фразеолошких јединица уз очување њихових значењских и културних вредности. Рад *ПОСТАВАНГАРДНЕ ПОЕМЕ ЧОВЕКОВ ЧОВЕК ОСКАРА ДАВИЧА, И HOWL (УРЛИК) И KADDISH (КАДИШ) АЛЕНА ГИНЗБЕРГА ИЗМЕЂУ УТОПИЈСКОГ И ЕЛЕГИЧНОГ*, аутора Павла Зељића, методом контрастивне анализе поетског материјала, испитује се поезија која је сродна како по времену изласка тако и културолошком контексту настанка: посматрана је као дела аутора на које је авангардна књижевна епоха утицала у великој мери. Наредни прилог (*Гвоздени сад Васка Попа у светлу теорије*) аутора Данице Николић, такође припада пољу књижевних радова. Ослањајући се на поставке теоретичара постхуманизма, попут Доне Харавеј, Керија Вулфа, Нила Бедминтона, Кетрин Хејлс и Роберта Пеперела, аутор испитује како Попа у овој збирци кроз мотиве металних тела, делова машина и природних елемената, али и кроз импликације онтолошке несигурности и хијерархије, проблематизује концепције идентитета присутне у ери хуманизма. Николић зајључује да Васко Попа у овој збирци покреће питања човековог идентитета и суштине, његове позиције у онтолошкој хијерархији, границе човека и машине, природе и технологије, субјекта и света, али и границе самих субјеката. И прилог под називом *“JUST A MILLION LITTLE GODS CAUSING RAIN STORMS”: HOME-MAKING AND MYTH-MAKING IN ARCADE FIRE’S FUNERAL AND REFLEKTOR* / „Милион малих богова који призивају кишине олује”: стварање дома и митотворство у албумима „Фунерал” и „Рефлектор групе” Аркаде Фајр. Анализа се заснива на Кјеркегоровој друштвеној критици, која представља теоријски оквир за разумевање идејних постулата присутних у албуму *Рефлектор*, као и на тумачењу односа и динамике међу протагонистима оба албума. Циљ рада јесте да се истражи пракса стварања дома у албуму *Фунерал* и улога митотворства у албуму *Рефлектор*, те да се покаже на који начин се ове праксе могу пратити упркос препрекама које им стоје на путу. Закључује се да очување породичног и културног памћења функционише као чин отпора силама које разарају осећај припадности и континуитета у нечијем дому; веза између стварања дома и мита почива на уметничком чину као средству превазилажења друштвене фрагментације и изолације савременог појединца.

Маша Петровић у раду који има и методичку и језичку и књижевну ноту, под називом *Одреднице Вуковог српског рјечника (1852) у основношколској настави: жанровски преплет предања, легендарних прича и веровања*, покушава да одговори на питање на који начин је могуће организовати час проучавања одредница Вуковог *Српског рјечника* у светлу жанровских преплета ових прозних форми у осмом разреду основне школе. На примеру одредница „Котор”, „Обила”, „Мора” и „Челинка” демонстрира се

како се применом групног рада у наставном тумачењу могу успоставити жанровске разлике и сличности које постоје у дефинисању предања, легендарних прича и веровања, а које се везују за композицију, начин представљања ликова и догађаја, типове јунака, те присуство фантастичних и реалистичних елемената. Овај рад може у будућности послужити као полазиште неком наставнику у припреми за час обраде наставне јединице „Српски рјечник Вука Стефановића Караџића”. Прилог *Аспекти смеха у мемоарским записима Александра Пишчевића*, аутора Симониде Лончар, испитује природу смеховног мемоарског слоја који је могуће посматрати кроз барем три аспекта, који се у самом раду одређују као надмоћни, „донжуански” и културолошки. Аспекте смеха у мемоарским записима Александра Пишчевића могуће је читати најпре у кључу теорије супериорности, иако се у извесном смислу може говорити и о теорији инконгруенције и раскалашном, ведром смеху као важном елементу мемоарске позорнице-контекста. На овај начин аутор обликује рад кроз методолошки утемељен и теоријски и практични приступ. Нареди прилог, такође, књижевне природе (*Еротолошко читање „Корена” Добрице Ћосића*) аутора Мионе Татаревећ, бави се анализом еротских сцена из романа *Корени Добрице Ћосића* уз помоћ традиционалне еротолошке литературе (Сигмунда Фројда, Жоржа Батаја, Михаила Наумовича Епштајна, Мишела Фукоа), али и употребом савремених теорија и метода (Јелена Панић Мараш). У фокусу овог истраживања био је лик Симке Катић, углавном представљен кроз еротске мисли мушкараца о њој. Теодора Ристоски у раду *Рецепција француске књижевности у часопису Књижевне новине од 1948. до 1962.* анализира рад часописа врло авангардног чији су поједини бројеви били забрањивани – највећи прекид у првих петнаест година његовог рада била је 1953. година. Аутор све текстове француске књижевности, који су објављивани у поменитој публикацији, групише на преводе, прилоге сарадника *Књижевних новина* о француским књижевницима и њиховим делима, као и вести о француском књижевном животу. Анализа текста показује и да су Ками, Балзак, Жид и Стендал били заступљенији од других књижевника.

У раду под називом *GENTLEMEN PREFER...THE MAXIMS: THE OBSERVANCE OF GRICE'S COOPERATIVE PRINCIPLE AND MAXIMS IN PUNS IN THEATER REVIEWS / МУШКАРЦИ ВИШЕ ВОЛЕ... МАКСИМЕ: ПОШТОВАЊЕ ГРАЈСОВОГ ПРИНЦИПА КООПЕРАТИВНОСТИ И МАКСИМА У ИГРИ РЕЧИ У ПОЗОРИШНИМ КРИТИКАМА*, аутор Гордана Ивковић истражује и описује на који начин је игра речи у позоришним критикама у онлајн-новинама усаглашена са Грајсовим (1975) принципом кооперативности и четирма категоријама максима. Анализа је показала да већина примера игре речи крши максиме, пре свега, максимум релевантности. Показало се, међутим, да постоје и примери игре речи који ни на који начин не угрожавају максиме. Што се тиче структуре, игра речи се може уочити на свим лингвистичким нивоима, од ортографског нивоа и појединачних речи до нивоа читавих реченица. Теодора Радовић у прилогу социолингвистичке природе под називом *CODE SWITCHING: LANGUAGE CONSTRUCTION VS. LANGUAGE CONSTRICTION / ПРЕБАЦИВАЊЕ КОДА: ЈЕЗИЧКА КОНСТРУКЦИЈА НАСПРАМ ЈЕЗИЧКОГ СУЖАВАЊА*, анализира феномен *пребацивања*

кода. Ослањајући се на перспективе из социolingвистике, психolingвистике и контактне лингвистике, ова студија испитује како прекључивање обликује продукцију говора, идентитет, и лингвистичке структуре код двојезичних и вишејезичних говорника. У методолошки ваљаном оквиру, аутор рада помоћу упитника који се састојао од 14 циљаних питања, а који је попунио 31 испитаник (од којих сви говоре српски и најмање један други језик), испитује историју усвајања језика, навике које утичу на *пребацивање кода* и перцепцију лингвистичког утицаја. Прилог *Контрастивна анализа фразеолошких јединица из семантичког поља агресија у српском и руском језику*, аутора Иване Стевановић, пружа допринос анализи начина поимања апстрактног појам, као што је агресија, путем конкретних слика. Материјал истраживања чине фразеолошки речници српског и руског језика; корпус обухвата 75 фразеолошких јединица (44 у српском и 31 у руском). Ексерпирана грађа се анализира семантичко-лексички, когнитивнолингвистички и контрастивно. Анализа је показала да је најпродуктивнији домен соматизама. Контрастирање је показало изразиту блискост српске и руске фразеологије, али и одређене разлике. На крају, рад из области ономастике – под називом *Мушки лични надимци села Стајковца код Власотинца*, аутора Анђеле Митић, *финализује* формално Зборник. Аутор рада се бави пописом, класификацијом и језичком анализом мушких личних надимака (326 примера) забележених у селу Стајковцу код Власотинца. Надимци су прикупљани у директом разговору са испитаницима уз бележење дијалекатских облика и акцента. Основни циљ овог рада је утврдити принципе додељивања мушких личних надимака на дефинисаном подручју.

Радови сабрани у зборнику *Савремена филолошка проучавања младих истраживача IV* не сведоче само о успешној афирмацији младих научника, већ представљају и важан допринос савременим филолошким истраживањима. Сви прилози објављени у наведеној публикацији повезани су дубоком и темељном анализом свих језичких, књижевних и методичких феномена, методолошки релевантним и репрезентативним оквирима, као и промишљеним закључцима чији основи могу послужити истраживачима у будућим истраживањима. С тога са задовољством препоручујем објављивање публикације *Савремена филолошка проучавања младих истраживача IV*.

У Нишу, 18. 5. 2026.

Доц. др Нина Судимац Јовић